

A.A. DŪRĪ: *The Rise of Historical Writing among the Arabs*. Ed. and transl. by L. I. Conrad, introduction by F. M. Donner. *Modern Classics in Near Eastern Studies*. Princeton University Press, 1983. XVI + 191 s.

I den længe ventede oversættelse af Jordan-professoren Abd al-Azīz Dūrī's værk om den arabiske historieskrivnings tilblivelse (det kom oprindeligt på arabisk i 1960) præsenterer forf. først en oversigt over udviklingen indtil de store, klassiske – næsten kanoniske – værker ved slutningen af 800-tallet, da den islamiske ortodoksi blev konsolideret. Denne oversigt følges af specialundersøgelser af de tidlige, medinensiske og iraqensiske, lærde skoler og af den arabiske episke og folkelige tradition og den kosmologiske overlevering.

Det er Dūrī's opfattelse, at de sidste to retninger ikke kom til at øve afgørende indflydelse på den seriøse historiske tradition. I overensstemmelse med forskningstraditionen siden Julius Wellhausen opretholder Dūrī klare skel mellem på den ene side den tidlige medinensiske skole, hvis hovedfelt lå i profetbiografien og det »retlede« kalifats historie, og som tidligt omgærdedes af formelle rammer, og på den anden side den iraqensiske tradition, som især beskæftigede sig med de arabiske stammers genealogi og bedrifter. De to skoler forenes og specialiseres i abbassidtiden, men befæstes under de former, Medinaskolen havde udformet.

Dūrī fremlægger et meget omfattende materiale, som diskuteres indgående og kritisk, og værdien af den engelske oversættelse forøges betydeligt ved, at oversætteren har ajourført bibliografi og noteapparat. På den anden side efterlader bogen også stadig problemer, som er omstridte og vanskelige at løse. Det gælder specielt tomrummet mellem Islams ældste historie og de første vidnesbyrd i begyndelsen af 8. århundrede, og det gælder også hans tilbagevisning af, at islamiske traditionskyndige normalt forfaldt til at gøre sig til talsmænd for egentlige partistandpunkter.

E. Ladewig Petersen

VIVIAN ETING, RODOLFO SIGNORINI, BIRGITTE WERDELIN: *Fra Christian I.s Italiensrejse 1471*. En latinsk hyldesttale af Filippo Nuvoloni udgivet med indledning og Christiern Pedersens gammeldanske bearbejdelse. Det kongelige Bibliotek, 1984. I kommission hos Museum Tusulanums Forlag. 107 s. incl. 13 illustrationer og en facsimileudgave af den latinske hyldesttale.

Det er en smuk lille »appetivækker«, som de tre historikere har sendt ud til os. Som Torkil Olsen skriver i forordet, erhvervede Det kgl. Bibliotek i 1914 det hidtil ældste trykte »Danicum«, nemlig den latinske hyldesttale til Christian I, forfattet og fremført 12/5 1474 af den italienske humanist Filippo Nuvoloni ved festlighederne i Mantova i begyndelsen af maj 1474; Christian I var da på hjemrejsen fra Rom. Talen publiceres her for første gang i en kritisk udgave af den italienske kunsthistoriker dr. Rodolfo Signorini. Signorini har desuden forsynet bogen med et lille afsnit om Nuvoloni og dennes italienske baggrund. Christiern Pedersen har kendt talen og brugt den som grundlag for en meget fri gendigtning, som han har indføjret i sin »Danske Krønike«. I afsnittet »Omkring Christiern Pedersen« har Vivian Etting og Birgitte Werdelin gjort udmærket rede for problematikken

omkring talen og »gendigtningen«, og de mest markante parallelsteder og forskelle er påpeget (s. 36–37). »Gendigtningen« er forsynet med en række gode noter. Måske havde det dog været mere korrekt at anbringe Christian Pedersens »gendigtning« *efter* den latinske tekst, da den jo hverken er en parallel kilde eller en oversættelse.

Bogen indledes med en historisk indledning af V. Etting og B. Werdelin. Her har jeg et par indvendinger at gøre. Naturligt nok fokuseres der på Rom-opholdet påsken 1474 og på de to Mantova-ophold på vej til og fra Rom. Fremstillingen af Christians ophold i Rom virker noget diffus. Forholdet mellem Danmark og pavestolen havde siden Erik af Pommerns tid været yderst spændt; pave Nikolaus V havde forgæves forsøgt at få det »normaliseret«, men først nu ved bullen af 22/4 1474 lykkedes det. For Christian var det væsentligt at opnå denne normalisering, der som konsekvens medførte bl.a. bullen af 19/6 1475 med tilladelse til at oprette et universitet, hvilket Erik af Pommern havde fået afslag på. Normaliserings-spørgsmålet var sikkert medvirkende til, at Christian realiserede sit løfte – afgivet i Brunkebjerg-slaget 1471, hvor han var i livsfare – om at foretage en pilgrimsrejse til Rom. Som konsekvens af normaliseringen fulgte også pavens accept af de handlinger, Christian inden 1474 egenmægtigt havde foretaget sig, nemlig bl.a. oprettelsen af Helligåndshospitalet i København og indvielsen af Helligtrekongerkapellet i Roskilde med dertil hørende ordensbroderskab (*efter* Reformationen: elefantridderordenen.) Ligeledes medførte normaliseringen aftaler mellem paven og kongen om besættelsen af de høje gejstlige embeder, som det nævnes i indledningen.

M.h.t. Mantova-opholdet, havde det da ikke været naturligt at kæde indledningen og omtalen af de meget fornemme billeder sammen? Indtil Signorini »fandt« Christian I på Mantegna-fresken, fandtes kun eet samtidigt portræt af kongen: Meliolis medalje (i to udførelser), hvor Christian – efter Signorinis mening – er afbildet som en idealiseret fyrste. På freskerne i Malpaga og Ospedale di S. Spirito alla Sassia (Corsia) i Rom er han – korrekt – afbildet som pilgrim i sort tøj og med skæg, som det hørte sig til for en pilgrim (der findes skriftlig belæg herfor fra et par samtidige kronikører, der har set ham på rejsen til Rom). Han kom derved til at ligne en gammel mand. (cfr. s. 21 n.).

Mantegnas billede er derfor af afgørende betydning for Christian I-ikonografien. På s. 16 nævnes, at Galeazzo Maria Sforza lånte kongen 4.000 dukater (han havde bedt om 100.000). Havde det ikke været oplagt at pege på, at de 4.000 dukater gjorde det muligt for Signorini at »opdage« Christian på Mantegna-fresken? Han fandt nemlig et brev af 26/11 1475 fra Mantovas ambassadør i Milano Sagi til Ludivico Gonzaga, hvori Sagi skriver, at Sforza har taget problemet med de 4.000 dukater op og ærgrer sig over at have lånt Christian dem uden at have fået valuta for pengene (Christian havde lovet at udvirke, at kejser Frederik III gjorde Milano til et kongedømme). Videre skriver Sagi, at Sforza er skuffet over, at han ikke er portrætteret i Camera Dipinta i Mantova, sådan som Christian I og kejseren er det, »de to sletteste mænd i verden« (cit.). Det satte Signorini på sporet, og han identificerede da på fresken to personer, som kunsthistorikerne indtil da havde ment, var Mantegna selv og – muligvis – L. B. Alberti som Christian I. og kejser Frederik III.

Elin Bach